

פרשת בחוקותי

גם קובץ המצוות שבספר שמות (פרקים כ-כג) מסתיים בדבר מוסר (כג, כ-לג), כשם שספר דברים מסתיים בהכרזה של ברכות וקללות (פרק כח).

וכן מסתיים ספרנו הכולל את תורות הכהנים ואת ספר הקדושה בברכות וקללות. "הן בנויות בשני חומשים, חומש של ברכות וחומש של קללות". עיונו יהא נתון לברכות. חלוקת הברכות שבפרק כו היא ברורה (שוב לפי ר' דוד הופמן שם):

- (1) פוריות הארץ (ד-ה);
- (2) שלום בארץ (ו);
- (3) נצחון על אויבי חוץ (ז-ח);
- (4) השגחתו הפרטית של ה'. ריבוי העם יחד עם פריחה כלכלית (ט-י);
- (5) השראת השכינה בישראל (יא-יב).

* ר' דוד הופמן

מובא בעיונים של נחמה ליבוביץ מפטירין (ירמ' ט"ז) ה' עזי. מבר"ח סיון ביום ג', אין מזכ"נ, ואומרים אב הרחמים,

מברכין ר"ח סיון יום ג'

המולד ליל ב' שעה 11 עם 01 דק 4 חלקים ולשא"י 4.01

לוח א"י הרב טוקצינסקי זצ"ל

שעור פרשת שבוע: אליאב לזר

שבת
שלום

י מ י ה ח ו ל		ש ב ת	
4.45	זמן תפילין /טלית	19.12	הדלקת נרות
9.09	סוף זמן ק"ש	19.20	מנחה א' 14.00 ב' 19.20
19.34-19.36	שקיעה		ערבית
13.15	מנחה א' (בחד"א)	6.45	שחרית א'
		8.30	שחרית ב'
19.25	מנחה וערבית	11.30	קידוש
19.55	צאת הכוכבים	17.55, 13.30	מנחה
20.10	ערבית	17.30	לימוד 'דור לדור'
		19.30	שיעור הרב ארי בעניני ירושלים
7.30	שחרית נוער	20.10	צאת השבת <u>תפלת ערבית</u> חגיגת

* נזכיר למניינים המקומיים להתאחד במוצאי שבת לתפלה חגיגת בבית הכנסת.
* השיעור של הרב בליל שבת מפסיק להתקיים ויתחדש אי"ה אחרי הקיץ.

על התורה ועל הצבורה

פרשת בחקותי מוכרת בעיקר בגלל חלקה הראשון שעוסק בברכות ובקללות. התורה איננה כותבת רק את אשר יקרה למי שהולך בדרך הישר וח"ו את המציאות ההופכית, אלא מדגישה את הנקודה המרכזית ממנה הכל מתחיל. אם אוחזים בה – אנחנו בכיוון הנכון, ואם לא – אנו עלולים למצוא את עצמינו על סף תהום. מהי אותה נקודה? עמל תורה.

'אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתִּי הָאֶרֶץ בְּבוֹלָה וְעַץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִי' (ויקרא כו, ג-ד). ברור לכולנו ששמירת המצוות היא תנאי הכרחי לקבלת הטוב מהבורא, אך מה משמעותה של הדרישה הראשונה 'אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ? כך מסביר רש"י:

'אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ' - יכול זה קיום המצוות: כשהוא אומר 'וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ', הרי קיום המצוות אמור! הא מה אני מקיים 'אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ', שתהיו עמלים בתורה.
'וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ' - הוּ עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר (דברים ה, א) 'ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם'.

על מנת לזכות בגשם בעיתו וביבול חקלאי עלינו לעמול בתורה לימוד המביא לידי מעשה. תורה הנלמדת בבית המדרש על מנת לצאת ממנו וליישמה בחיי המעשה. ואם יאמר האומר: משתדל אני בקיום המצוות אבל תורה אינני לומד! כנגד דברים אלו פותחת התורה את פסוקי הקללות במקבילה ברורה לפסוקי הברכות: 'וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה' (ויקרא כו, יד). כמו בברכות גם כאן פותחת התורה בעניין אחר לפני אי עשיית המצוות - 'וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי'. רש"י ממשיך לדבוק בפירושו מתחילת הפרשה. לדעתו ישנה נקודה משמעותית שקודמת לשמירת המצוות:

'וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי' - להיות עמלים בתורה, לדעת מדרש חכמים. יכול לקיום המצוות: כשהוא אומר 'וְלֹא תַעֲשׂוּ וְגו'', הרי קיום מצוות אמור! הא מה אני מקיים 'וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי', להיות עמלים בתורה.

לימוד תורה איננה עוד מצווה ממצוותיה של תורה. זהו היסוד והתשתית של כל קיום המצוות. מלבד הלימוד שמביא לידי מעשה ממשי של פעולת המצוות יש בו בלימוד התורה כדי לאלף אותנו בינה ודעת, דרכי מוסר וחכמת חיים. דווקא מיעוט המצוות המופיעות בספר בראשית מלמד כי מכל סיפור ומעשה ניתן ללמוד, להשכיל ולקחת לקח טוב, שהרי אם רק למצוות נתכוונה התורה, מה עניינו של חומש זה?!

יסוד חשוב זה מופיע גם בסוף הפרשה. בחתימתה של פרשת השבוע עוסקת התורה במצוות מעשר בהמה: 'וְכָל מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קִדָּשׁ לַיהוָה' (ויקרא כז, לב). את מעשר הבהמה לוקח הבעלים לירושלים, מקריב אותו ואוכל את בשרו בין החומות. אם הקרבן נאכל ע"י הבעלים מדוע חייבה אותו התורה לאכול בירושלים ולא במקומו? על כך משיב ספר החינוך כי רצונה של תורה הוא שהאדם יעלה לירושלים המשמשת מושב הסנהדרין ומרכז תורה, וכך יוכל ללמוד תורה בנחת ללא דאגה לפרנסה מכיוון שהביא איתו את מעשר הבהמה שלו (ספר החינוך, מצווה שס):

או ילך שם בעל הממון עצמו ללמוד תורה או ישלח לשם אחד מבניו שילמד שם ויהיה ניזון באותן פירות. ומתוך כך יהיה בכל בית ובית מכל ישראל איש חכם יודע התורה, אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו, ובכך תימלא הארץ דעה את ה'. כי אם חכם אחד לבד יהיה בעיר או אפילו עשרה, יהיו הרבה מבני אדם שבעיר וכל שכן הנשים והילדים שלא יבואו לפנייהם כי אם פעם אחת בשנה, או אפילו ישמעו דבריהם פעם בשבוע ילכו הבית וישליכו כל דברי החכם אחרי גוס, אבל בהיות המלמד בכל בית ובית שוכן שם ערב ובוקר וצהרים ויזהירם תמיד, אז יהיו כולם, אנשים ונשים וילדים וזוהרים ועומדים ולא ימצא ביניהם שום דבר חטא ועוון.

מדברי ספר החינוך עולה שלימוד תורה הוא עיסוק חשוב דווקא בחברה שחייה מבוססים על ערכי העבודה. לימוד התורה מהווה את המוקד והמרכז של חיי הקהילה. גם אם הזמן המוקדש לעיסוק זה קטן מהזמן המוקדש לעיסוקים אחרים, עליו להיות אבן השתייה עליה הכל מושתת.

פּתח הַיַּיּוֹן:

השבוע שעבר עלינו היה מהול מחד בשמחות גדולות ומאידך – בצער רב. שמחנו על נישואי הבן עדיאל לבחירת ליבו דיקלה, אין שמחה גדולה מזו מהקמת בית חדש ומשפחה. שמחה זו הייתה מהולה בעצב על פטירתה של הסבתא ציפורה, ועדיאל שספד לה על סף קיברה ביטא את צערו הרב על שלא זכתה להיות נוכחת בחתונתו.

בעלון זה נביא את ההספדים של שני הנכדים – עדיאל ואלחנן.

בעלון זה נהיה שותפים לשמחת היצירה של בת קיבוצנו תמר לזר – על הוצאת סיפרה "זכרונות של עץ" בהוצאת ידיעות אחרונות. גילי זיוון פרסמה ב"מקור ראשון" ביקורת על הספר, ואני מוצאת לנכון – למרות אורכה של הרשימה – לתת לה מקום בעלון.

זֶה הִיא הַשְּׂמוּצָה:

ביום ב' – בשלושים לפטירתו של חברנו אברהם (קופו) קופולביץ – עלינו לקברו לגילוי מצבה. האח שניאור נפרד מאחיו במילים מאוד מרגשות:

אחר מיטתו של אחי אברהם

מלים שלא נאמרו

אחי הבכור אברהם, כבר שנים הרבה אין המלים שלי מלים שלך, אין עולמי שלי עולמך שלך. לא כהבנתי וכהווייתי את החיים היתה הבנתך והוייתך, ולא הבנתי את המוות, כהבנתך. כרחוק השמים מן הארץ, כן רחוק עולמי מעולמך ומעולם חבריך. על כן נדם קולי בעת שהלכנו אחר מיטתך. אבל עדיין הכאב צועק מתוך ליבי –

אחי אברהם, אחי אחי, אברהם אחי.

לאותם הורים נולדנו ובאותה תקופה, הרת גורל, עברה ילדותינו הקדומה. תקופה, בה העולם כולו אחוז תזזית ומיליונים הורגים ונהרגים, בה כלה העם היהודי של אירופה ורבים רבים מבני משפחתנו, והסער והפרץ של הישוב בארץ, אך דבר מכל אלו לא חדר אל הסמטה הקסומה בה עברה ילדותנו. אותה סמטה שלא הייתה אלא מדרון קצר, לא סלול, אדמתו סחופת גשמים ואבניה מבצבצות ומנגפות את באיה. מוקפת היתה, משלוש עבריה, בפרדס אשר נראה היה בעינינו ענק, מעין יער עד, מחוז חפץ לשעשועינו עם כל ילדי הסמטה. תפוזים בשפע, מקומות מסתור, ודהירה מענגת על ה'טרזינות' למורת רוחו של השומר הסודני.

ידי בידך כאשר יצאתי לראשונה מן הסמטה אל הסרט הראשון בחיי, אל בריכת השחייה של מירון, אל חבריך בני גילך. למורת רוחך, אבל במצוות אמא, שמרת עלי באהבה ורחמים.

באחת גורשנו מעדן, מתוך רצון לשפר את החינוך התורני, שלא נראה מספק להורינו, למרות שאמא הקימה במו ידיה את 'בית יעקב' ברחובות ואבא היה מעמודי התווך של 'תלמוד תורה'.

הם רצו יותר, וגזרו עלינו גלות והפרידו בינינו. אתה לישיבה אחת ואני לאחרת. מעתה נפגשנו בעיקר בחגים. הסמטה הקסומה השתנתה. כל גל עליה הוסיף דמויות חדשות, נערים ונערות חדשים ובהתאם –

הפרדס הלך ונתמעט. עדיין היו מתכנסים בני ובנות הסמטה בערב סוכות בסוכתנו, ממתינים לשובינו מן התפילה, שומעים את הקידוש, שרים שירי החג ומתכבדים בתופינים ואתה מסיים את המפגש בשירה

צלולה, שירת זמיר:

”ששם עלו שבטים שבטי ה' עדות לישראל להודות לשם ד'

כי שמה ישבו כסאות לבית דוד”.

”עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים,

וכולם עונים לך :

ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו”.

כמה מתיקות וכמה כיסופים וכמה ערגה היו באותם רגעי חסד. אלא שהזמן עשה את שלו. הצטרפת לחברריך בגרעין 'הטירה' וירדתם להגשים בנגב, בקבוץ סעד. גם חברריך בני גילך ה'רחובותים' הלכו להפריח את הנגב, בנחל עוז וביטבתה.

ושוב חברנו, אחר שנים, כאשר הושטת ירך אלי ואל עדה והבאת לחברותינו בקבוץ סעד. היית לי אב ואח כאחד. אבל אתה אחי עדיין לא מצאת מנוח לעצמך. כמה שמחה מילאת ליבנו כאשר חברת לנורית. אחי אברהם, יום נישואיכם מן הימים השמחים ביותר בימי.

ושוב נפרדו דרכינו. הפעם בבחירתך ובהחלטתך. למרות התהום שנפעה בעולמינו לא פחתה אהבתנו כהוא זה. זכית אחי ונורית רעייתך והקמתם משפחה – שבט קטן, בנות, חתנים ונכדים – לתפארה, מעוררים גאווה ואהבה ואולי גם קנאה. ועוד זכית אברהם אחי להיות שותף לבניית הנגב והפרכתו.

נטלתם ארץ שוממה והפכתם אותה לגן פורח. ארץ תלאובות לגן של עדן. אלמלי אתם, לא הייתה הארץ מה שהינה. איש לא מפאר את שמכם, לא פרסים קבלתם אף לא שבחים, מעשיכם עצמם פאר הוא לכם.

ענווי עולם, אתם, אילמי נפש, רוקמי חייהם בסתר, צנועי הגות ועלילה,

חולמים נעלמים, ממעטי דברים ומרבי תפארת.

עוד ניצבת מול עיני דמותך, ממש חיה, גופך שזוף, לוחט משמש הנגב, רק מכנסים קצרים לגופך, מחגורתם משתלשל פטיש, בלוריתך שמוטה על פניך, סיגריה נצחית בקצה שפתיך המשוחים בחיוך מצטנע, דוחף באגודלך את המשקפיים המחליקים על אפך, ומטה בידך החסונות את גלגלה של מכונת הבטון אל המריצה. סביבך חברריך בענף הבניין, עמלים ובונים את הארץ, פשוטו כמשמעו.

אחי אברהם, אחי אחי, אברהם אחי.

הבטים שבניתם, אתה וחברריך, עומדים על תילם. דלתותיהם נפתחות ונטרקות, חברריך, בניהם ונכדיהם, נכנסים ויוצאים בס. ואתה, אחי אברהם, מוטל לך בחלקת השדה, בצל האשלים והאורנים, מוטל למנוחת עולמים.

ינון זכרך לעד.

שניאור

אאאא...annef

קשה, קשה לעבור כך מאבל לשמחה, אך כפי שכבר ציינתי – בשבוע זה רב העצב, אך יש בו גם הרבה שמחה.

ביום ג' שמחנו בשמחת הנישואין של עדיאל עם דיקלה. השניים נפגשו בהפגנה של מועצת החלב של כל רפתני הארץ בקריה בתל-אביב נגד הפגיעה ברפתנים – הורדת המחירים של תוצרת החלב. הכלה לעתיד באה לצפות בהפגנה, והתענינה אצל עדיאל – על מה ולמה. וכך – מהפגנת-הקוטג' – נולדה החתונה...

והיה שמה. אודי הביא אחר החופה את השופל, עם עגל ינוקא, והניף את הזוג למרומים – לצהלת כל הקהל.

"בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם"

הספד לסבתא ציפורה

"כשהנשמה מאירה גם שמים עוטי ערפל מפיקים אור נעים" (מתוך הרב קוק)

סבתא היקרה:

הנשמה שלך תמיד האירה, לא משנה מה היה מצבך או מה הרגשת תמיד הצלחת לשדר אופטימיות. תמיד לשמוח.

אפילו אם קרו דברים לא כ"כ נעימים וחברים מהקיבוץ שהיו אתך בבית שיקמה הלכו לעולמם את תמיד נשאת בשלך ולפי המבט בעיניים שלך הבנו שאת משאירה הכל בידי של ריבון העולם.

"גם שמים עוטי ערפל מפיקים אור נעים" את לימדת אותנו שלמרות כל מיני צרות ולמרות שלפעמים השמים קודרים בכל מיני דברים לא טובים תמיד צריך להסתכל על הצד החיובי שבדברים.

סבתא, היית מאוד חזקה ואף פעם לא ביקשת שום דבר. וגם עכשיו כשהחלטת ללכת מאיתנו זה ביום הזיכרון, ביום בו מזכירים את אחיך שנהרג ממש פה על אדמות סעד שרק הוקמה.

לא רצית שרק לכבודך נלך, אלא בשביל כל המשפחה שלך.

זה גם יוצא כ- 10 ימים אחרי יום הזיכרון של סבא פיקו.

אני בטוח שביחד כמו שהקמתם פה בסעד משפחה לתפארת עכשיו תתחברו יחד למעלה ותסתכלו עלינו מלמעלה ותשמחו יחד.

ממש לפני שלקחו אותך לבית חולים כשראיתי אמבולנס בבית שיקמה והבנתי שזה בשבילך אמרתי לך: סבתא אני עוד חודש מתחתן בבקשה תחזיקי מעמד. פתחת עיניים ואז הבנתי שאת שומעת אותי והבנתי שאת ממש שמחה שאני מתחתן.

כל פעם שאני ודיקלה פגשנו אותך ראינו איך הפגישה נותנת לך אור ומוסיפה לך תקווה. בשבת אחרי שביעי של פסח הלכנו לבקר אותך בפעם האחרונה יחד בבית שקמה ושמונו לב שאת ממש מקשיבה לנו ושומעת אותנו.

רצית ללכת בתאריך הזה, ולצערי לא תהיי בחתונה שלי אבל אני יודע שתשמחי איתנו, ושתדעי שעוד נכד שלך מתחתן.

סבתא, בעיני רבים התנהגת כגיבורה וכל פעם שרצו לתת לך תרופה או טיפול כזה או אחר תמיד התנגדת וראינו שהגוף שלך ממשיך להחזיק מעמד.

תודה רבה על כל לימוד דרך החיים ממך ועל לימוד הגבורה.

תהא נשמתך צרורה בצרור החיים.

צ'יפא.

הספד לסבתא ציפורה ז"ל

סבתא, סבתא ציפורה, במצב כזה עוד לא יצא לי לדבר איתך...
ראיתי אותך בהרבה מצבים, תהליך של חיים, אך במצב כזה עוד לא יצא לי.
סבתא, זה לא מתאים לך לשכב כאן באמצע, מול כולם. את תמיד רצית להיות בצד, בצניעות.
חשבת, בשיחה אחרונה, להדגיש בפניך כמה דברים יפים שלמדתי ממך, לאורך כל הדרך.
אני זוכר, כשהייתי ילד קטן-נער, היינו באים אליכם הביתה בכל שבת אחרי הצהריים, כל המשפחה
הרחבה, לאכול סלט פירות. אפילו שסלט פירות זה אף פעם לא היה התחביב שלי, היה מאוד מיוחד
המפגש, לבוא לסבא וסבתא ולשחק במשחקים שונים ומשונים. לנו זה היה דבר ברור מאלי, כל שבת אחרי
הסעודה... אבל אתם, את וסבא, כמה הייתם צריכים להשקיע בשביל זה. שהסלט פירות והמשחקים
יספיקו לכולם, לציין את ימי ההולדת של כולם,
וכמובן- שכולם ירגישו בנוח.

הדבר השני המשמעותי מאוד, זה לראות באיזה מסירות את מטפלת במשפחה הקרובה שלך. קודם כל
בסבא פיקו, מה לא עשית בשבילו, הכל, פשוט הכל. מלבד להרים אותו, שזה כבר לא היה בכוחך, את כל
החיים מסרת בשבילו.

בנוסף- הטיפול והדאגה בלי סוף- לפנינה, תבדל לחיים טובים וארוכים.
כולנו חשנו, איך לאחר פטירתו של סבא, לאט לאט התדרדר מצבך. פתאום סבתא שכולנו מכירים
ואוהבים, לא יכולה לארח אותנו. גם כשבאו אורחים לשבת, ביקשת שנבוא לעזור לך לסדר לפני שהם
באים, כי לך כבר היה קשה לעלות במדרגות, ורצית שהם ירגישו בנח.
ואת בכל זאת... רצית לא להטריח, שלא יהיה לנו קשה, שנעשה את המינימום. רצית רק לתת...

כאשר עברת לגור בבית שקמה, הייתי משתדל לבוא לבקר אותך.
פעם ב, כשהייתי מגיע לקיבוץ, הייתי בא אלייך, בימי שישי, לשבת לידך, ובעיקר- להקשיב.
תמיד השתדלתי לשאול אותך שאלות על סבא ועל ההיסטוריה של הקיבוץ, ואת, במילים מועטות ושקטות,
הייתי מספרת כל מיני חוויות. וכך, היינו יושבים, ולפעמים רק שותקים...
יש כמה דברים שאני רוצה להזכיר עכשיו, מתוך הדברים שאמרת לי.
דבר אחד שנחרט חזק בליבי- שאלתי על "איך היה פעם" בהקשר לאחד החגים, ואת, אחרי שתיקה, אמרת
לי: "פעם אנשים היו שמחים", ניסיתי לשאול, מה? למה את מתכוונת?
אך את סתמת ולא פרשת.

בערב ר"ה כשבאתי במיוחד להגיד לך שנה טובה, וסיפרתי לך שאני נוסע לישיבה, ביקשת ממני "תתפלל גם
בשבילי"... ואני הרגשתי שזו שליחות שאין ביכולתי לבצע כראוי.
דבר נוסף שחשבתי להזכיר, זה את אותה השיחה שלאחר שהמטרת עלייך שאלות, אמרת לי, בקושי,
בשקט- "אין לי כח לדבר". היה קשה לשמוע את זה, בשביל מה באתי אם לא כדי להקשיב לך?! תמיד
העיניים שלך היו צמאות לשמוע, מקשיבות, בוחנות. אבל הגוף, כאילו לא נתן לך לפתוח את הפה.
ממש הרגשתי איך כל ביקור כזה, מוסיף לך חיוך, ו- חיים. ביום הולדת 80 שלך היה מאוד מיוחד. מצד
אחד כבר לא כ"כ דיברת, אבל היה ניכר שאת קולטת כל מילה, מבינה, אולי יותר טוב מכולנו, את כל מה
שקורה סביבך. גם השתיקה היא דבר חשוב. במשנה כבר כתוב: "כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי
לגוף טוב אלא שתיקה..." (אבות א, יז).

מכאן אני רוצה לדלג אל התקופה האחרונה, האחרונה ממש.
כבר באזכרה של סבא (בשבוע שעבר), אמרתי ליושבים סביבי ש"סבתא לא נראית טוב",
היית נראית עייפה, מותשת, בלי כוחות.

אתמול... אתמול זכיתי להיות איתך כמעט כל היום, ישבתי לידך, דומם, ודומע. מעכל את זה שהפעם באמת אין לך כח לדבר. לפחות קיוויתי שאת שומעת, כבר למדתי שאת שומעת ומבינה גם אם זה לא נראה. בהתחלה חשבתי שאבוא לביקור קצר ואז אלך, כי גם ככה את ישנה, וחבל על הזמן... אבל היה קשה ללכת, הפרידה היתה קשה. העדפתי להישאר לידך, וללמוד, לרפואתך. פשוט ישבתי ולמדתי.

גם פה למדתי דבר חשוב, כך אמרתי לאבא בטלפון - "סבתא רוצה לחיות". את, שוכבת במיטה, ישנה, אבל לא מפסיקה לנשום, לא מוותרת על שום רגע של אפשרות לנשום.

הבוקר, יום הזיכרון לחללי צה"ל, יום שבו זוכרים גם את אחיך- דוד משה, שהגיע איתך לסעד, התבשרנו בצער כי עלתה נשמתך לגנוי מרומים.

עכשיו, אחרי שהשתחררה מהגוף המייסר, אני בטוח שנשמתך הגדולה נהנית מזיו השכינה. סבתא, נזכור אותך חיה, רוצה לחיות. זה התחיל בבריחה מהנאצים ימ"ש, ונגמר במלחמה עם הגוף.

אשרייד שזכית לראות בנים ובני בנים.

אוהבים אותך עד בלי די.

תהא נשמתך צרורה בצרור החיים.

אלחנן

פאפאס אהסתאקותה פא אאנו סבתאנו
ציפורת אינגארא ז"ל

השבוע ביום רביעי אור ל- ג' סיוון 23/05/2012

בשעה 18:30 נצא לבית העלמין.

בשעה 19:00 תפילת מנחה בלובי של ח"א

בשעה 19:30 התכנסות באולם אשל:

סיום מסכת ברכות – אלחנן

שיעור מפי הרב דוד אסולין

דברים לזכרה

לאחר הסיום - תפילת ערבית במקום.

בני האשפה

אזכרון

כ"ז באייר – יום השנה לפטירתו של חברנו שלום אולרייך (תשט"ו)
כ"ט באייר – יום השנה לפטירתו של בנו עודי (עודד) רויך (תשס"ה)
כ"ט באייר – יום השנה לפטירתה של חברתנו נעמי אילן (תשס"ט)

לחברתנו יונה רוזנטלר

משתתפים בצערך על פטירתה

של אחותך

אסתר ישראלי ז"ל

קיבוץ סעד

ביקורת על ספרה של תמר לזר, לזכרונות של עץ, ידיעות אחרונות ספרי חמה, 2012

- גילוי ליוון

התפרסם באוסף "עבת" של "מקור ראשון" יב' אייר תשע"ב, 4.5.12

זמן רב אחרי שסיימתי את הקריאה בספר הביכורים של תמר לזר "זכרונות של עץ", הוא עוד המשיך ללוות את מחשבותיי. אם איכותו של ספר נמדדת בין השאר בהדים שהוא מעורר אצל הקורא ובמחשבות הבאות בעקבות הקריאה הרי שספר הביכורים של תמר לזר הוא ספר ראוי במיוחד.

זהו ספר על ריטה, נערה ירושלמית דתית, 'לא-יוצלחית', שאיננה משתלבת בין בנות גילה ואף מורותיה מתנערות ממנה. הספר נפתח בתיאור הפגישה עם הרב, מנהל האולפנה החדשה בפתח תקווה שניאות לקבל את ריטה לאולפנה אותה הוא מנהל. בהמשך הספר מסתבר כי גם מהאולפנה היחידה שהסכימה לקבלה מסולקת ריטה בבושת פנים. ריטה היא מתבגרת שחוה את העולם כמו מתוך בועה. איש לא מצליח לחדור אליה חוץ "ממנו", וכשהוא, הכול-יכול, ייעלם מחייה של ריטה תהיה הבדידות קשה לבלתי נשוא. כמו גורת החתולים האסופית המתדפקת על דלת חנות הרהיטים הישנים בה עובדת ריטה עם דודתה לאחר שנזרקה מהאולפנה, כך גם ריטה - מבקשת הכרה ואהבה. רוב בנות גילה אינן מבינות אותה, הגברים שהיא נמשכת אליהם אינם אלא דמויות ספרותיות או כאלה שהיא נתקלת בהם במקרה, אך אינם ממלאים שום חלל בנפשה.

לזר פורסת לפנינו את עולמה של ריטה הנערה הבודדה שיושבת לה בפאתי הכיתה ומיד עם השמע הצלצול בורחת מהמולת בנות כיתתה וממהרת לצילו של עץ הפיקוס. שם מצפה ריטה ל'אחד' שיניח כפו על שכמה וינחמה מבדידותה.

בהפסקה הבאה, כמו בקודמת, היא נמלטת לפיקוס, נחושה לחוש בו עכשיו, לא להניח לו להימלט. שוב היא מאטה את נשימתה [...], מתאמצת להשקיט מחשבות זרות, למקד את כולה בתנועה ולהגות בריק. [...] כעבור נשימות ספורות, מלאות התכוונות, מתקרבים השמים לאדמה שמתחת לפיקוס, מתמוססים הגבולות, ושוב הוא והיא חד הם. עוצמה של אל כול-יכול מציפה את הילדה המבוישת שתחת הפיקוס, משכיחה את נזיפותיה של המורה להיסטוריה, את הבידוד הכפוי או הלא-כפוי מהבנות האחרות בשבילים. " (שם, עמ' 19-21)

לזר מעיזה לגעת בתחושת "ה' רועי לא אחסר" ומעבירה את חמימותה של האמונה הפורסת כנפיה כאם מוגוננת על 'איש האמונה הבודד'. אולם הטוטאליות הזו של 'קירבת אלקים לי טוב' אינה מתקיימת לעד. סדקים מבצבצים בה. ככל שמתחזקת חברותה עם בנות גילה, כך מופעיו של האל המגונן הולכים ומצטמצמים, הולכים ונעשים נדירים עד שריטה איננה מצליחה לאחוז בו עוד.

לכאורה, כמעט ואין התרחשויות מסעירות ברומן שלפנינו. ועם זאת זהו ספר מרתק, שקשה להניחו. דומני כי ההתרחשות האמיתית, המרתקת את הקורא/ת היא הדרמה הנפשית שחוה גיבורת הספר, דרמה שבה תהפוכות מפתיעות וסוערות של נערה המבקשת אחר קשר. עולם האמונה של ריטה שהיווה אחיזה עבורה בים הסוער של הבדידות והאימה מתרסק בכאב נורא. הריסותיו של עולם זה מאיימות למחוץ את ריטה תחתיהן, ורק לקראת סופו של הסיפור עולם חדש מתחיל (אולי) לצמוח על שיממת הריסותיו של הראשון.

ריטה היא נערה אינטליגנטית המוצאת נחמה בבית המדרש המאובק והזנוח. ידה מושטת כמו מעצמה למדף התלמוד שזמן רב איש לא נגע בכרכיו, ושם היא נמשכת למסכת 'חגיגה' ולדיון על 'ארבעה שהציצו'. הארמית קרובה לליבה, מנחמת ומזכירה את קולו של אביה המלמד את ילדיו בלילות שבת, אך תוכן הסוגיה במסכת חגיגה מהווה הד לשאלותיה התיאולוגיות ופחדיה של ריטה עצמה.

אלוהיה של ריטה שהיווה לה רע בבדידותה הולך ומתאדה ככל שהיא מצליחה לקיים קשר מעמיק (דבר שעד היום רק איוותה לו) עם בת גילה ועם סביבתה. האם מקומה של האמונה באל כתחליף לידידות

אנושית נסדק בשל הקשרים האנושיים שנרקמים עתה? או שמא בשל השאלות שלילך חברתה החדשה מעיזה לשאול שהן גם שאלותיה של ריטה? האם מלכתחילה הייתה זו אמונה דתית שהיוותה פיתרון נפשי

למצוקת בדידותה הקשה של ריטה ("אף אחת לא יכולה להתלונן על בדידות כשבורא עולם בכבודו מנגב את דמעותיה [...]) אוסף אל חיקו הענני את גופה הקטן, את מצוקתה הקטנה", עמ' 29) ולכן אינה ברת סיכויי הישרדות לאורך זמן? או שמא התנועה היא הפוכה - ככל שמתרוקנים השמים מאלוהיה הילדותיים של ריטה כך היא פנויה לבחון את קשריה החברתיים?

לזר מתארת באופן מוחשי ביותר את הבור נפער בנפשה של זו ככל שהיעדרותו של האל הולכת והופכת לעובדה סופית בתודעתה של ריטה. כך מספקת לנו המחברת הצצה נדירה לעולמה של מי שהייתה ספונה בעולמה החמים של האמונה ועתה התרוקן עולמה מכל וכל כעולמו של מי שחוה אב על אדם קרוב.

מתמינה בראש מורכך לייסורי הגעגוע, לצער, לבושה, אך אלה מתמהמהים. וכשאינם באים, במקומם מתגעשים הוורידים לפתע, וכעס ממלא אותה. היא מופתעת מבוא הכעס. הלא היא זו שחטאה בשוגג ובמזיד. היא זו שהעדיפה שוב ושוב על פניו את קסם הגוף והדמיון, [...] אבל כעת כבר נפרץ הסכר, ומרגע שנפרץ מתפרצת החמה כמו גל של הרס: על שמאס בה, שבגד, כמו אב שמערסל את בתו הקטנה, אבל כשהיא גדלה - בעל-כורכה היא גדלה, שדיים נכוננו ושיער צימח - הוא מבועת ונבוך, שומט אותה מאחיזתו ומרחיק עצמו ממגעה, והיא הרי לא עשתה דבר. [...] לו רק היה אל מי להפנות את הכעס. [...] במי תטיח את הזעם, על מי תלין, לאן תפנה את הכאב הזה ששוכן במקום שפעם היה בו אלוהים? [...] איך תצק אל עבר שמים ריקים? [...] אם חמק-עבר כאשר באהבה קראה לו, באצבעות מור עובר על כפות המנעול, מדוע יבוא עכשיו? עיני רפאים חלולות לועגות לה בתגובה." (עמ' 150-149)

ריטה נזרקת כאמור מהאולפנה משום שרב האולפנה, זה שעורר בה תקווה אחרונה להשתלבות, מתגלה כיהיר, כמי שאינו מוכן לעמוד מול חולשותיו ובוחר להטילן על התלמידה הנבוכה. במקביל לחיפוש אחר האל שנעשה קדחני יותר ויותר, נואש יותר ויותר, מגלה ריטה כי רב האולפנה עסוק יומם וליל באורך השרוולים של בנות האולפנה. בעט מושחז מגחכת לזר את דמותו הקטנה והקטנונית:

"מהחלון הגדול נשקפת מדי פעם דמותו, ידיים שלובות על כרס שבעה. פתאום הוא יוצא, בבהילות, מאיץ צעדים ועוצר את אחת הבנות בהליכתה [...] ושוב הוא מסמן לנערה אחרת [...] הפעם מצליחה ריטה וזוכרת את מראה הנערה ומזהה אותה כשהיא חוזרת בבגדים אחרים, רחבים וארוכים יותר. [...] דמותו הגבוהה מתכווצת, מצטמצמת מאינסוף של רוח לסנטימטרים ספורים של אורך שרוול" (עמ' 22-21).

תיאור הרצאתו של הרב בשבת בצהריים ומה שהתרחש לאחר מכן וגרם לסילוקה של ריטה מהאולפנה, כמו תיאורי השיעורים המשמימים וחוסר נכונותן של המורות להקשיב לילדה השואלת מעומק ליבה, הם עדות שכל מחנך ומחנכת חייבים לקרוא. זהו לא רק סיפור על בדידות חברתית, על משבר אמוני, על נערה מתבגרת שמתקשה ליצור קשרים עם בני משפחתה. זהו סיפור על מערכת חינוכית שמאכזבת לאורך כל הדרך. האם זהו גורלה הבלעדי של ריטה גיבורת ספרה של לזר? דומני שכולנו, אנשי חינוך והורים יכולים ללמוד הרבה מסיפור זה.

ריטה, בת טובים שמוקפת בהורים דואגים ואכפתיים ודודה נפלאה שהיא רואה בה לא פעם את בבואתה שלה, לא מצליחה לפרוץ את מחסום הבדידות. המילים לא נענות לה. את משבר האמונה היא חווה לבד. כמעט מתמוטטת. את עלבון סילוקה מהאולפנה היא בולעת בקושי רב, אך איננה מצליחה לפרוץ את החומה הבצורה שבנתה סביבה במהלך שנות התבגרותה ולספר לדודתה או אמה מה אירע לה. אירית, אמה המושלמת (כמעט) של ריטה מצליחה לחדור לשריון החוסם את הגישה לבתה רק דרך בישוליה. המילים אינן מגשרות על פי רוב, הן כעוסות ומכאיבות. אך פינוקיי האוכל המשובח שמכינה אירית

מרככים מעט את החומה... "המזון מנחם" לא רק את החתולה האסופית, הוא מנחם גם את בדידותה של ריטה. יחד עם המאכלים אניני הטעם המעוטרים בשמות פיוטיים שמכינה אירית לאחותה ובתה מידי יום מטפטפים לאט, לאט, האהבה והקבלה שהאם מתקשה לנסח באופן מילולי. רגעי הנוחם הקצרים שבין

אם לבתה גם הם יתרחשו לקראת סופו של הסיפור במטבח, ביום שישי בהכנות הקולינאריות המשותפות לקראת שבת.

שבורה ורצוצה מגיעה ריטה לאחר שסולקה ממערכת החינוך ולאחר שהסתלק הקב"ה מעולמה (או שמא סולק?); אל בית המלאכה של דודתה שכבר עזבה מזמן את העולם הדתי אך יכולה ללמד את ריטה פרק באומץ לב, יצירתיות ותיקון שברים. כמו הרהיטים הישנים שדודתה האמנית מוצאת ליד פחי אשפה, אוספת לבית המלאכה ומשקמת אותם בעבודה קשה, שלב אחרי שלב, כך גם אנו, הקוראים, נפרדים מריטה בסוף הספר ומקווים כי גם היא תצליח לשקם את חייה לאחר שחוותה כל כך הרבה אכזבות שהותירו אותה בבדידות חונקת.

אז מה היה לנו? מעבר להנאה מניסוחיה הציוריים של לזר, משילובים נפלאים ושיבוצים מקוריים של מי שנטועה עמוק בישפת המקורות' זהו ספר על חיפוש אלוהים, חיפוש אחר האחרות. פסיכולוגיה או תיאולוגיה? דומה כי הספר הזה רוצה לומר לנו שהתחומים הללו נפרדים רק בקטלוג בספרייה, בחיים האמיתיים ההחלטות שלנו בתחום האמונה לעולם אינן נקיות מצרכים פסיכולוגים שאנחנו מודעים או לא מודעים להם.

אולי זהו ספר על חוויית הבדידות האנושית. ולא בכדי הספר הראשון שקוראת ריטה בהמלצת הדודה האהובה הוא "מאה שנים של בדידות" של גארסיה מרקס. ספרה של לזר גם הוא נוגע בכאב האנושי הגדול ביותר שלי"לא טוב היות האדם לבדו" והוא חושף בפנינו אמיתות שעל פי רוב אנחנו מכסים עליהן ברעש החברתי, במלל אידיאולוגי או בפאתוס דתי.

זהו ספר חשוב להורים בכלל, ובמיוחד להורים למתבגרים (מהמגזר). ספרה של לזר הוא כתב אשמה כלפי חוסר הרגישות והצביעות שבמוסדות דתיים, אך בעיקר זהו ספר על הטרגדיה של בני האדם שאינם יכולים לחצות את "ים האש", כפי שניסחה זאת זלדה (שמילותיה הן היחידות שחודרות את קליפת שריונה של ריטה בשיעור אולפנה) ולאחוז בכנות בכאבו של הזולת.

אינני יודעת האם מי שלא גדל בעולם הציוני-דתי יוכל להבין את כל הניואנסים העדינים שבספר, את השיבוצים 'התורניים' בהם רווי הספר, אך עבור מי שזהו עולם האסוציאציות שלו זהו ספר מרטיט על בדידות כואבת של נערה מתבגרת, על הורים אוהבים שלמרות כל רצונם ומאמצייהם אינם יכולים להגיע אל בתם, כי במצוקות הקיומיות אנחנו בעיקר לבד.

אנחם ז"ל ואיכף אפלבוס

אדליה ואיזחק דן

ואכף המשחה

אזל טוב אבר המצווה של

יהל

אזל טוב אהולדת הנ"ל

נכד לאיזיק ז"ל ואצביה

בן אצדי ואדביר

אמה ואמריט בן-צבי

ואכף המשחה

אזל טוב אניסואי הנכד

יצקה

בנס של אביה ויורם

בנס של תלמה וצמחי אברהם

ארחל'נקה ואבני אינלברט

אליפא ואאלה אהרון'

ואכף המשחה

אזל-טוב אניסואי הבן-הנכד

אדיאל עם הח"ל דיקלה

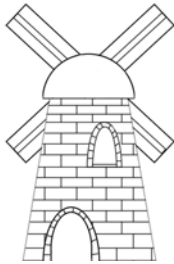

ליום ירושלים

"שמוע ימים לאחר בואי לירושלים, בצומדי לעת ערב על פסנתו של הר הצנה
הרעה צופה צפונה אל הטיא ההולק ונכרק בתכריכי הליפה המדברי הבהיר,
נדמתה לי עיר יחידה במינה לו לציוכר אפן מרדנית שלא הצליחה להיחלץ
מאחינתה בין אצבצותיו של אלוהים - - -"

(דניאל פ. קריספין, במכתב לאמו 7.8.1943)

קטע מתוך מכתבו של חייל בריטי שהגיע לירושלים עם יחידתו ב-1943 – מתוך האנתולוגיה "ציפור האבן"
שהוציא חיים באר עם שירי ירושלים – ליום ירושלים.

יהודה עמיחי – שירי ירושלים

מכתב המלצה

בלילות קיץ אני ישן
ערום בירושלים, במיטתי
שעל שפת הגיא העמוק
בלי להתגלגל לתוכו.

ביום אני מהלך
ועשרת הדברות בפי,
כפזמון ישן, שאדם מפזז לעצמו.
תגעי בי, תגעי בי, אשה טובה!
זו לא צלקת, שאת חשה מתחת לחולצתי
זה מכתב המלצה מקופל מאוד של אבי:
"הוא בכל זאת, ילד טוב ומלא אהבה".
אני זוכר את אבי שעורר אותי לסליחות.
בלטיפת מצחי עשה כך,
לא בקריעת השמיכה מעלי.

ומאז אני אוהב אותו עוד יותר

ובזכות זאת יעירו אותו
בעדינות ובאהבה
ביום תחיית המתים.

ירושלים

על גג בעיר העתיקה,
כביסה מוארת באור אחרון של יום:
סדין לבן של אויבת,
מגבת של אויב
לנגב בה את זעת אפו.
ובשמי העיר העתיקה
עפיפון.
ובקצה החוט –
ילד,
שלא ראיתי אותו,
בגלל החומה.
העלינו הרבה דגלים,
העלו הרבה דגלים.
כדי שנחשוב שהם שמחים.
כדי שיחשבו שאנחנו שמחים.

לחברים, שלום !

בסעד קיימים באופן קבוע 2 צוותים המטפלים בחברים שגילם 65 ומעלה הזקוקים לטיפול עקב מחלה, פציעה והחלמה.

- א. צוות המרפאה : רופא, אחיות, מזכירה, עובדת סוציאלית (של מכבי).
- ב. צוות הנקרא "צוות ביתי" : יונה רוזנטלר, דרורה רוזנמן, חנוש שנון .

הצוותים פועלים בשיתוף פעולה מלא הכולל עדכון הדדי, יומיומי. אנו עושים כל מאמץ שמדי יום מישהו מתוך הצוותים הנ"ל יהיה בקשר עם כל מטופל/ת.

אם נוצר קשר כזה, המידע מועבר הלאה לכן אין צורך בכפילות. לדוגמא, אם דרורה יצרה קשר עם מטופל, האחות לא תיצור קשר מאחר והיא מדווחת דרך דרורה.

אם מטופל נמצא בביתו להחלמה, ולא מרגיש טוב, אנו מבקשים ליצור קשר מייד עם האחות – אין צורך לחכות שמישהו יתקשר.

(תזכורת – מחוץ לשעות הקבלה בבקשה להתקשר לאחות התורנית בלבד, ולא ישירות לד"ר הוך.)

בברכת בריאות טובה ! צוות המרפאה

הודעה מוצאת ח'נוק:

קייטנת נכדים תתקיים השנה בימים שני-שישי, י"א אב - ט"ו אב, 30/07 - 3/08.
סבים וסבתות שיש להם נכדים בוגרי כיתה ו'
מוזמנים לשים פתק עם השם של הנכד וכתובתו בתא הדואר של ו. חינוך.

שעת סיפור

השבוע ביום ב', כ"ט אייר, 21/5

שעת סיפור עם כנרת סמואל. בשעה **17.30**.

לאחר מכן ניתן לשאול ספרים ודי.וי.די. עד השעה **19.00**.

מוזמנים בשמחה.

לציבור החברים שבת שלום.

1. **אסיפת חברים** – ביום רביעי ב' בסיון תשע"ב (23.5.2012) בשעה 20:30 נקיים אסיפת חברים, כשעל סדר יומה:
- א. דוח כלכלי רבעון ראשון 2012.
 - ב. דוח על הנעשה בתחום בדיקת ההיתכנות להעברת מכון הגזר למקום חדש.
 - ג. מקור עצמי להשקעות 2012.

הערה: בשבועות הקרובים תתקיימנה אסיפות נוספות ובהם יועלו הסעיפים הבאים:

- א. בחירת מזכירות.
- ב. בחירת הנהלת קהילה.
- ג. שינוי מבני בקוביות הדו קומתיות, על מנת שניתן יהיה לשכן בהם זוגות צעירים.
- ד. הצעה לנוהל צמ"ד וקליטה לחברות.
- ה. ועוד.

2. **בהמשך למפגש ההסברה בנושא צוואות וצו הורשה** – כזכור לפני מספר שבועות, שמענו בפורום נרחב את עורכת הדין, עדי סלומון ממשרד שלמה כהן, שמלווה אותנו בנושאים הקהילתיים. עדי סקרה את הנושא של כתיבת צוואה בחיים (האם חייבים בכך?), מהן האפשרויות? , מהן הדרכים לכתיבת צוואה ועוד, ולאחר מכן מהו צו קיום צוואה? , הכיצד מוציאים אותו ועוד) לאחר המפגש פנו אלי מספר חברים בשאלה מה הלאה? וכן סיכמתי עם עורכת הדין, כי במידה ויהיו מספר חברים ו/או משפחות שיבקשו להכין צוואה מסודרת, היא תגיע לסעד למפגש עם החברים, על מנת להבין נכון את כוונותיהם, ולאחר מכן תכין במשרדה צוואה מסודרת, בהתאם לבקשת הכותבים. מובן מאליה שהעבודה הזו אינה נעשית בחינם, ולכן בטרם פונים אלי חברים, חשוב לדעת כי הכנת צוואת יחיד תעלה כ 1000 עד 1100 ₪, וצוואה הדדית (זוגית) תעלה כ 1500 ₪. חברים שמעוניינים בכך מתבקשים לפנות אלי, ונשתדל לארגן יום עבודה לעורכת הדין בהקדם.

3. **ספיח ממפגש ההסברה בנושא "צוואות"** – במהלך המפגש עלתה שאלת חשבונות הבנק, שפתחו חברים בבנק איגוד, והאם יש בו "סעיף אריכות ימים" שמאפשר בעת שאחד מבני הזוג נפטר חלילה, לבן או בת הזוג להמשיך ולנהל את חשבון הבנק ללא כל בעיה. בררנו זאת עם בנק איגוד, והתשובה שקבלנו היא, שכל החשבונות של חברי סעד שנפתחו בבנק איגוד כוללים את הסעיף הנדרש המוזכר לעיל. אני ממליץ למי שמחזיק חשבון בנק נוסף, לברר זאת גם הוא על מנת למנוע טרדה לאחר מכן.

שבת שלום והרבה בריאות בוקי